

MŮJ POLITIK

Václava Havla jako disidenta znám kvůli svému věku jen zprostředkovaně. A byl knihy jeho článků, esejí, dopisů z let šedesátých, sedmdesátých i osmdesátých jsou v mé knihovně podle opotřebenosti hřbetů snadno k nalezení, zůstal pro mě díky tomu jejich autor hlavně politikem let devadesátých a nultých. A to politikem mým. To mým používám ne proto, že bych s ním vždy a ve všem souhlasil, ale proto, že pro mě po celou dobu zůstal na dávnou odcizením politickým jevíš spojencem. A to i poté, co se z něj stala vedlejší postava, která dění v centru divácké pozornosti komentuje jen od portálu.

Proč zrovna Havel? Byl něčím velmi lidský, nebo tak minimálně uměl působit. Vyhýbal se neurvalému a prázdnému deklamování, nebál se ukázat třeba neschopnost, kterou by ostatní kolem něj ve stejné situaci považovali za slabost, a byl tak měřítkem přirozenosti uprostřed světa, ve kterém je být přirozený takřka nemožné. Ve srovnání s ním bylo zřetelnější, kterému nažehlenému saku okolo chybí podšívka a který kamerový úsměv postrádá obsah.

ZBYNĚK VLASÁK

Mým politikem byl i kvůli tomu, že nepřestal být zároveň dramatikem, spisovatelem, filmařem. Jeho *umělectví* mi totiž poskytovalo jakous takous záruku, že se nespokojí s prvním nabídnutým řešením, že pro něj bude v každém sporu hrát víc než jedna pragmatická proměnná, víc než jedna rovina. Jeho rozhodnutí se tak díky tomu v mých očích stávala důvěryhodnější. Ostatně stačí si přečíst jeho postkomunistické politické paměti *Prosím stručně*. Není to pouze rozhovor, nejsou to pouze chronologicky poskládané vzpomínky, Havel z takhle nudného žánru dokázal vytvořit svého druhu absurdní drama, dokázal mu dodat druhou rovinu. Už tato jeho ambice je pro mě hodnotou. Zvláště když se rozpomenou na paměti politiků jiných.

Vše zmíněné samozřejmě přímo nesouvisí s konkrétními Havlovými činy. Na jejich hodnocení jsou povolnější a ti jistě některé vychválí a některé zatratí. Já si jen dovoluji postesknout, že s Havlovým definitivním odchodem už v české politice žádného spojence nemám.

ZBYNĚK VLASÁK

Ivyběr-knihy!

Pavla Horáková: Hrobařiči v podzámčí

Loni před Vánocemi jsme na tomto místě psali o Hrobařičích poprvé, tenkrát se proháněli po pražském olšanském hřbitově (*Tajemství Hrobařičů*, Olympia 2010). Dnes o nich píšeme podruhé, protože právě vychází pokračování, ve kterém stejný hrdinový máfi na venkov, kde se účastní archeologických vykopávek, ale taky jezdí na koni v zámeckém parku nebo tančí v komnatách s pravými hrabaty. Pro dospělé čtenáře je povzbudivé, že pokud knihu najdou v knihovničkách svých ratolestí a budou mít odvahu ji otevřít, nuda jim hrozit nebude, třeba proto, že promyšlené dětské detektivní příběhy z pera překladatelky a publicistky Pavly Horákové (znáte ji i ze stránek Salonu) lze číst v mnoha příjemných i méně příjemných rovinách. Příští rok budeme o Hrobařičích nejspíš psát potřetí, to má totiž vyjít závěrečný díl trilogie pod názvem *Hrobařiči a Hrobaři*.

Marie a Karel Dvořákové: Sto dětí mi říká brácho

Nenápadný titul *Sto dětí mi říká brácho* nabízí vyprávění o tom, jak se jedna jihomoravská manželská dvojice rozhodla naprosto samozřejmě vyjet do daleké Indie a tam několik měsíců dobrovolně pracovat ve venkovské škole pro chudé děti v jedné z nejzaostalejších oblastí současného světa. Text je to poutavý překvapivě tím, že je prost všech literárních ambicí, a tedy ve výsledku *čistý*, ve všech významech toho slova. A navíc se dozvíte něco o indické dopravě, kriketu nebo o tom, že při zatmění Slunce se v Indii do školy nechodí.

(Cesta)

Ifejetoni!

Advent

ALENA ZEMANČÍKOVÁ

A teď už půjdu a doma si pustím v televizi doktora House a švédskou detektivku s depresivním komisařem a vlezu si do postele a nebudu dělat nic, říkám si večer v devět, když v práci zhasínám počítač. Prosinec je hrozný měsíc, člověk by měl adventně očekávat příchod nového života a místo toho jenom hledí, aby to vydržel. Člověk, který žije sám. Jehož děti už jsou dospělé, dobře vychované, samostatné, nezávislé, zaměstnané, daleko. Jehož partner si našel jiného partnera. Člověk, na kterého se v práci kladou vysoké požadavky, s nímž se však současně už nepočítá. Člověk, který bude ještě deset let pracovat, během té doby

mu vyrostou vnuci, jež vlastně nezná, protože na ně neměl čas. Jeho děti mezitím také zestárnou.

No nic, přestoupím na autobus a za chvíli jsem doma. Do domu mě pošl souseďka, milá osmdesátiletá dáma, která v létě pohřbila svého psa a nového už nechce, kdo by se o něj staral, až ona tu nebude. Vrací se z večírku pro bývalé zaměstnance, bývalí už jsou i ti, které ona zaučovala. Jede o patro výš. Vystoupím, u výťahu si rozsvítím a v klidu můžu najít klíče. Nemůžu. Znovu. Vyklidím celý obsah tašky na podlahu, klíče tam nejsou.

Klíče, zabouchnuté doma, byly folklórním prvkem dětsvím mého i mých dětí. Už jako dvanáctiletá jsem měla pod schody kasařské náčiní, abych se dostala do zabouch-

Psycholog Jeroným Klimeš o soumraku čtenářství:
Bez knih nebudou ani doktorři

ZDENKO PAVELKA

JERONÝM KLIMEŠ (1967) vystudoval nejprve hydrologii a inženýrskou geologii, poté psychologii. Učil třeba na policejní škole, dnes se především věnuje psychologickému poradenství zaměřenému na rodinné vztahy. Je praktikujícím katolíkem a kriticky se účastní církevního života.

ISI Jaká kniha vám jako dítěti otevřela svět příběhů, svět literatury?

Existuje řada pro mě podstatných knih. Nedávno jsem si uvědomil, že jednou z nich byla programová učebnice *Diada, transistor, tyristor názorně*, která byla psaná tím behaviorálním americkým stylem, tedy vždy na konci měla úkoly a testové otázky. Tu jsem prostudoval opravdu důkladně a vzpomněl jsem si na ni minulý týden, když jsem kupoval nějaký triak. V hudbě mě podobně hodně ovlivnila kniha *Úvod do tonální harmonie* od Emila Hradeckého, kterou, myslím, by měl prostudovat každý muzikant.

ISI Už nějakou dobu se mluví o soumraku čtenářství. Vy se sice věnujete hlavně partnerskému poradenství, ale všimáte si kdečeho. Zaznamenal jste ve své praxi nějakou viditelnou proměnu?

S čtením to jde opravdu z kopce nebo, jak se dříve psalo, s kopce. Když dám dvacet studentům test na pochopení článku v jejich mateřštině, tak z výsledků vidím, že tři přečetli a pochopili, dvanáct četlo a nepochopilo a pět ani nečetlo. Při výzkumu oční kamerou jsem pozoroval, že lidé mají dva zřetelně odlišné módy čtení. Jedno povrchní – tím čteme letáky a nápisy, a pak hluboké. To hluboké vyžaduje od člověka hluboké zklidnění, kterého většina lidí není bez tréninku schopna.

Problém je i v tom, že písmena nejsou evolučně přizpůsobená – těmi jsou obrazy a slyšené slovo. Pokud chceme mít čtenáře, učíme děti nepřirozenému chování. V okamžiku, kdy dáme dětem na výběr mezi videem a knihou, zvítězí zákonitě video. Ale je velmi žádoucí, aby děti četly. Četba je mnohem efektivnější způsob získávání informací – poměr množství informací za jednotku času. Když chceme tuto přirozenou nechuť ke čtení kompenzovat, stojí nás to hodně energie.

U malých dětí do osmi let je tou kompenzační metodou především upřednostňování slyšeného slova před filmy a videy. Máme-li tedy na výběr, jestli čtenou pohádku v mp3 nebo hraný film, pak čtená pohádku by měla mít přednost. Děti se tak učí zpracovávat informace výlučně sluchovým kanálem. Od toho je snadnější přejít k psanému slovu.

ISI Jako rodič takhle své děti vedete?

Ano, ale mám-li být upřímný, často tápu a nevím, jak moc tvrdými metodami bych měl čtení u svých dětí podporovat. Sám sebe ale nutím do toho, abych denně alespoň půl hodiny četl odbornou literaturu. Zakazuji si číst plytká periodika, luštit křížovky, sudoku, hrát počítačové hry, dívat se víc než na jeden televizní pořad denně atd.

Všichni víme, že využíváme svou mysl jen ze zlomku její kapacity, ale málokdo si chce přiznat, že cesta k vyšší výkonnosti vede především přes nepřijemné prožitky. Do těch se nikomu nechce, ale lidé se liší v tom, kdo v těchto nepřijemných prožitcích dokáže fungovat a kdo ne. Naučit se anatomii a histologii není nic příjemného, ale neměli bychom doktory, kdyby nedokázali sedět v knihách celé měsíce.

ISI V úvodu knihy *Psycholog a jeho svědectví o Kristu přiznáváte, že kdybyste nebyl k víře od malička vychovaný, byla by vám církev v lepším případě lhostejná. A taky tam píšete, že neznáte lepší ideologii než křesťanství...*

Po druhé světové válce jsme tu v Evropě alergičtí na slovo *ideologie*. Chápu, nacismus, komunismus – samí mrtví. Ale pozor, ideologické myšlení je vývojová potřeba a dodal bych: úporná potřeba adolescence a mladší dospělosti. Když dospívajícím cílevědomě nedáme nějakou kvalitní ideologii, tak je otázkou náhody, čeho se chytanou. To, že slovo *ideologie* používáme obvykle pro staré myšlenkové směry, ještě neznámá, že nám průběžně nevznikají ideologie nové – ekologie, feminismus, punk, skinheads, neonacismus, hippies atd.

Všichni rodiče vědí, že dospívá-

jící nelze řídit jinak než pomocí idejí. Mladé je třeba nadchnout, oni pak jdou a dělají velké skutky. Na dynamitu těž není špatné, že akumuluje množství energie, stejně tak na ideologiích není špatné, že dokážou z lidí dostat energii.

Velké skutky následně dělají velké osobnosti a pevné identity. Klimeš by zkrátka nebyl Klimešem, kdyby nebyl katolíkem.

ISI Praxi katolické církve ostře kritizujete a označujete ji za ošternou. Jak se k vašemu pohledu staví kněží?

Já jsem zásady, že když se mi něco nelíbí, tak to změní. Když to nemohu změnit, tak považuju za svůj úkol alespoň řvát. Kněží ale mlčí. Myslím, že i biskupové si uvědomují, že například není v jejich silách sehnat dost celibátých kněží. Ale oni mlčí jako pěna. Neapší do Vatikánu: „Houston, we have a problem.“ Naopak vydatně slučují farnosti, takže pomalu bude celá Česká republika jedna velká farnost.

Jen tím řvaním se liším od průměrného katolíka. Každý v církvi slyšel či zná osobní případy, kdy kněz zplodil děti a z vysoka na ně kašle. Všichni víme, že je to špatně. Ale jen Klimeš měl dost odvahy vstát a před lety veřejně říci, že se mu nelíbí, že pan profesor Ctirad Václav Pospíšil, františkán a kněz, který se zavázal do držovat slavné sliby čistoty, si se svou studentkou pořídil druhé dítě. Dnes prý s ní má již třetí. Biskupové ale seřvou Klimeše, ne Pospíšila. Biskup Posád mi tehdy zavolal a vyčítal mi, že necítím s církví. Když jsem se ho ptal, co ty děti kněží, které jsou taky součástí církve a Božím darem, vztekle mi odpověděl, že „maj matku a to jim stačí“. Když jsem se ptal biskupa Herbsta, tak mi řekl: „Takových je...“ Když jsem mu připomínal, že by měl něco

dělat, tak řekl, že on je „jen pomocný biskup“.

Jenže Posád s Herbstem patří k těm několika lepším biskupům, co máme. Ani jim se nelíbí, že Pospíšil nám dělá ze svaté církve římské klub spermoňů, ale oni na rozdíl ode mne prostě za každou cenu budou držet jazyk za zuby. Jinými slovy lišíme se spíše v otázce, jak to řešit, než ve věci samé.

ISI Kvůli takovýmhle sporům ale jeden český kněz shořel v Kostnici. Vám se to už našťástí nepříhodí a mě zajímá proč. Protože se katolická církev kultivovala, humanizovala, nebo jen proto, že svět kolem ní se změnil?

Středověké myšlení je pro nás stejně nepochopitelné jako středověká hudba, viz již zmíněný Hradecký. Myslím, že lépe rozumíme starověkému Římu a Řecku než vlastnímu středověku. Kdyby tedy stál Mistr Jan Hus a my bychom se ho mohli zeptat, za koho se on sám považuje a jestli je správné upalovat kacíře, tak by nám řekl, že on je katolický kněz a že upalovat kacíře je samozřejmě správné. Jen by tvrdil, že on sám není kacíř.

Je třeba mít na paměti, že Hus i koncili chtěli nějak vyřešit papežské schizma. Ani jemu, ani koncilu se nelíbilo, že na papežský stolec si dělá nárok více mužů. Nedohodli se ale na tom, jak to řešit. Ale on, kdyby seděl na druhé straně, taky by neměl problém upálit kacíře. Ani Karel IV. nebyl žádný humanista a dělal pogromy na Židy. Jako není dobré přeměřovat dětské myšlení dospělými normami, stejně tak není dobré středověké myšlení přeměřovat postmoderním diskursem. I svatý je třeba chápat v kontextu jejich doby a porovnávat je s jejich vrstevníky, ne s námi. Například svatý Jeroným by na dnešní poměry nebyl geniální lingvista, ale akorát tak dobrý pošuk.

nutého bytu a vyhnula se rodičovské kázání, kde tu hlavu nosím. S dětmi jsme měli tajnou schránku, aby to manžel a tatínek nevěděl, ve psí boudě. V tomhle bytě jsem si zvykla zamykat zejména proto, abych měla jistotu, že klíče mám, že nezůstaly uvnitř. Vytvořila jsem si řadu takových pojistek. Je to automaticismus, nepamatují se, zda jsem zamykala, ale asi ano, jako vždycky, klíče jsem tedy ztratila až venku? Ale jak a kde? Nevím, nepamatují se.

Zavolám dceru, která má náhradní, beru telefon, ale je vypnutý. Proč jsem ho vypínala, měli jsme poradu? Nevím, nepamatují se. Zapínám ho, nejde to, je vybitý. To jsem nikomu nevolala? Asi ne, nevím, nepamatují se. Všechna čísla mám v mobilu, zapaměti umím je jedině, a to mi není nic platné, to je číslo bývalého muže, který si našel jinou a bydlí s ní někde na vsi, stejně by mi nepomohl. Číslo přá-

tel a dětí zapaměti neumím. Někteří, ta dávná, předmobílíní, mám v notesu, můžu jim zavolat z budky. Například kamarádce Haně. Mám ale drobné? Výborné, mám.

Venku je mlha, není vidět na krok. Bývala tu telefonní budka, ale teď ji nevidím, možná ji zrušili, každý má přece mobil. Je půl desáté, sídlíš tě pusté, ani hospoda není poblíž, jen dvě hery a tam se mi nechce. Vrátním se k metru, hledám telefonní automat. Je tam, chová se přátelsky, přijímá všechny druhy mincí, i eura, na displeji píše, jak získat spojení, a pak korektně každou minci vrátí, jako by to bylo jen cvičení naslepo. Telefonovat nelze. Kamarádka zná i číslo mé nejmladší dcery, která je někde ve městě, má náhradní klíče k mému bytu, stačí se sejít, klidně někde počkám, ale budka nefunguje a všude kolem neprůhledná mlha.

Nemůžu najít dům, v němž bydlí kamarádka Hana. Sídlíš Jižní

Město je plné symbolů, namalovaných na domech kvůli orientaci, ale já si nepamatuju, z kterého směru jsem přišla od metra, prostředí kolem je mi povědomé a současně mi nepřipomíná nic. Domy jsou po rekonstrukci, zateplené, čísla u vchodů byla při těch úpravách odstraněna. Vchody a fasády vypadají jinak, nic nepoznávám. Desetkrát obejdu blok, když v tom najednou stojím před vchodem, který hledám. Zvoním na nově osazený zvonek a nic se neděje.

Dívám se nahoru, zdá se mi, že v okně v nejvyšším patře, kde bydlí kamarádka Hana, se modře svítí, doktor House už skončil a ona se určitě dívá na švédskou detektivku s depresivním komisařem Wollanderem, ale bydlí ona vůbec v nejvyšším patře? Nevím, nepamatují se. Nikdo se neptá domácím telefonem, kdo tam, automatické světlo se rozsvěčí, kdykoli se pohnu, rozsvěcuje se i uvnitř

v domě, když to pochopím, ztratím naději, že někdo jde otevřít. Musím se vrátit, zkouším jet k deři, ta ale bydlí v podnájmu ve vile, kde se musí zvonit u branky, a když se člověk nedozvoní, dál se nedostane. Nemůže ani nechat vzkaz za dveřmi. Mlha je čím dál hustší, teplo klesá pod nulu. Jdu směrem, kde tuším metro, ale nevím, nepamatuju si tu cestu.

Pak se to vyřešilo. Mé klíče byly zapomenuté doma. Jak? Nevím, nepamatuju se.

